

К. Корзун
студентка,
С. Деньгаєва,
кандидат пед. наук, старший викладач,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ УМОВАХ

Проблема громадянсько-патріотичного виховання надзвичайно актуальна на сучасному етапі розвитку нашого суспільства. Останнім часом спостерігається поступова втрата нашим суспільством традиційної української патріотичної свідомості. Широкого поширення набули байдужість, егоїзм, індивідуалізм, цинізм, невмотивована агресія, неповажне ставлення до держави і соціальних інститутів.

Наукові основи проблеми патріотичного виховання досліджувалися в працях класиків педагогічної науки, таких як: Г. Ващенко, Л. Добровольська, О. Духнович, В. Горак, А. Макаренко, І. Огієнко, Т. Парфенова, С. Русова, Л. Самчук, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, О. Углова, К. Ушинський, В. Чорновіл, Я. Чепіга та інші.

Провідною ідеєю дидактичної системи В. Горак є загальний розвиток дитини, під яким мається на увазі розвиток розуму, волі і почуттів. Розвиток почуттів-естетичних, моральних, інтелектуальних – складають духовне багатство людини. Поняття «духовне багатство» базується, перш за все, на почутті патріотизму, яке в тій чи іншій мірі притаманне громадянам нашої країни, в тому числі і маленьким [1].

Патріотичне виховання підростаючого покоління завжди було одним з найважливіших завдань сучасної школи, адже дитинство і юність – сама благодатна пора для прищеплення священного почуття любові до Батьківщини і роль школи в цьому плані неможливо переоцінити. Викладання англійської мови в сучасній школі дає вчителю широкі можливості по вихованню громадянськості й патріотизму. Цьому сприяє комунікативна складова предмету, його спрямованість до вивчення побуту, звичаїв, традицій і, насамперед, мови іншого народу.

Патріотизм – відданість і любов до своєї Батьківщини, до свого народу зазначає Л. Добровольська [2]. Багато мислителів і педагоги минулого, розкриваючи роль патріотизму в процесі особистісного становлення людини, вказували на його (патріотизму) багатосторонній формуючий вплив. Так, наприклад, К. Ушинський вважав, що патріотизм є не тільки важливим завданням виховання, а й могутнім педагогічним засобом: «як немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до батьківщини, і ця любов дає вихованню вірний ключ до серця людини і могутню опору для боротьби з його поганими природними, особистими, сімейними і родовими нахилами». У «лекціях про виховання дітей» А. Макаренко говорив: «Ми вимагаємо від

нашого громадянина, щоб він в кожную хвилину свого життя був готовий виконати свій обов'язок перед колективом, і значить перед Батьківщиною, не чекаючи розпорядження або наказу, щоб він володів ініціативою і творчою волею» [3].

Моральні якості людини закладаються в дитячі, шкільні роки. Любов до рідного краю, бажання бачити рідне місто добрим і розквітаючим. Всі ці почуття значною мірою залежать від того, як вони були закладені в дітях в шкільні роки. Картини рідної природи: гори і озера, степові дали і дрімучі ліси – все це в рівній мірі формує у дітей симпатію до рідного краю, а чудові місцеві легенди, казки та пісні, історичні оповідання і пам'ятники залишають великий слід в дитячій душі, незалежно від того, де живуть діти. Чим повніше, глибше, яскравіше, змістовніше будуть знання учнів про рідний край і кращих його людей, тим більш дієвим позначаться вони у формуванні благородного морального почуття: інтересу і любові до рідного краю, глибокої поваги до патріотичних традицій земляків, а головне, – вони допоможуть учням на доступних, близьких прикладах з навколишнього життя зрозуміти сутність і повноту великого патріотизму – патріотизму як почуття обов'язку перед народом, перед Батьківщиною [5].

З малих років необхідно дати дітям уявлення, нехай навіть найпростіше, про місце і роль їх країни в світі. Той, хто працює з молодшими школярами, добре знає, наскільки важко сформувані у дітей 7-10 років хоч яке уявлення про малу і велику батьківщину. Але робити це, тим не менш, необхідно. Без любові до Батьківщини і поваги до її історії та культури неможливо виховати громадянина і патріота, сформувані у дитини почуття власної гідності, прищепити їй позитивні якості. Значимість виховання дітей особливо гостро позначилася в сучасний період – у зв'язку з втратою людьми моральних орієнтирів у власному житті.

Вважаємо, що виховувати любов і дбайливе ставлення до нашої батьківщини можливо тільки через активну діяльність і в тому числі і на уроках іноземної мови. Молодші школярі надзвичайно емоційні, тому ми віддаємо перевагу активним формам і методам роботи, таким як: екскурсії по рідному краю (в тому числі і віртуальні), музейні уроки, проектна діяльність, свята, спільні заходи, конкурси, вікторини.

Почуттю Батьківщини і любові до неї, патріотизму, людина спочатку навчається через відчуття матері і батька, тобто в сім'ї. Це почуття «батьківського дому» (за певних умов) і лягає в основу любові до Батьківщини, Вітчизни. Сім'я є школою розуміння Батьківщини, школою виховання органічної вірності і прихильності до неї. Батьки повинні стати для своїх дітей прикладом ставлення до свого міста, до місця, де живеш. Якщо в сім'ї дитина цього не відчуває, то навряд чи вона почує слова вчителя про борг, честь, відповідальність. На жаль, сім'я зараз переживає не найкращі часи.

Прагнучи заробити на хліб насущний, батьки все менше уваги приділяють дітям і їх вихованню, зростає число неповних і неблагополучних сімей. Це сім'ї, де самотні матері або батьки розлучені. Та й в повних сім'ях батьківське виховання втратило основи народної та релігійної культури. У рідкісних сім'ях

відбувається те, що було властиво українській родині протягом століть: ранкові та вечірні молитви, благословення дітей на всяку справу, спільне відвідування храмів [4].

Ось чому важливою умовою патріотичного виховання дітей вважаємо тісний взаємозв'язок з батьками. Головною формою роботи з батьками було і залишається батьківські збори. Вже на найперших зборах необхідно знайомити батьків зі словами А. Макаренка: «хочете, щоб були хороші діти, – будьте щасливі. Розірвіться на частини, використовуйте всі свої таланти, ваші здібності, залучіть ваших друзів, знайомих, але будьте щасливі справжнім людським щастям» [3]. У сучасних сім'ях діти рідко бачать батьків через їх надмірну завантаженість, але навіть ці рідкісні моменти сім'я витрачає не на спілкування, а на перегляд телевізора.

На батьківських зборах в 1 класі «Сімейні свята», «Тато, мама, я – читаюча сім'я», «Наш вихідний» ми намагаємося донести до свідомості батьків, що діти за своєю природою жадібні до вражень. Їм хочеться брати участь в якихось подіях, радісних хвилюваннях. Вдома має бути цікаво, сім'я повинна давати добру «їжу» дитячій уяві і почуттям. Дітям потрібен не тільки наставник, а й друг. А дружба не народжується від щоденних перевірок щоденників і моралізування. Дружба міцніє в живій і корисній справі – недільній риболовлі, суботньому поході, лижній прогулянці, в спільних проектах, святах. Спільна діяльність змушує її учасників дбайливіше ставитися до своїх традицій, сприяє збереженню сімейних зв'язків, викликає гордість за свою сім'ю не тільки у дітей, а й у дорослих.

Коли діти провчилися майже півроку і готові до сприйняття більш складного матеріалу про рідну країну, ми приступаємо до вивчення наступних тем: «Наша батьківщина – Україна», «Символи нашої держави», «Київ – головне місто країни!», «Якого народу ти син?», «Золоті руки народів». Тут діти вперше знайомляться з правами і обов'язками громадян України, слухають текст гімну, розглядають герб, прапор нашої Батьківщини.

Популяризація серед школярів державних символів, на наш погляд, є найважливішою складовою у вихованні патріотизму. Віддаючи пошесті символам держави, ми тим самим проявляємо любов і повагу до своєї Батьківщини, гордість за приналежність до громадян України.

На уроках іноземної мови учні дізнаються, що кожна людина належить якомусь народу, а кожен народ – особливий і розрізняється мовою, культурою, традиціями. Щоб учням було цікаво, потрібно використовувати наочний матеріал (предмети декоративного мистецтва різних народів, костюми, книги на мовах народів України та ін.). На цьому закладаються почуття поваги до різних національностей, визнання рівноправності людей, що належать до різних народів. Вважаємо це особливо актуальним в умовах багатонаціональності нашої країни.

Таким чином, можна сформулювати завдання і мету патріотичного виховання молодших школярів. Завдання патріотичного виховання – формування духовно-морального ставлення і почуття причетності до рідного дому, сім'ї, школи, міста, села, до природи рідного краю, до культурної спадщини свого

народу; виховання любові і поваги до своєї Батьківщини – України, до своєї нації. Толерантного ставлення до представників інших національностей, однолітків, їхніх батьків, сусідів, інших людей; виховання шанобливого ставлення до людини –трудівника, результатів її праці, рідної землі, захисників Вітчизни, державної символіки, традицій держави, суспільних свят; формувати уявлення про Землю і життя людей на Землі; виховання у дітей любові до природи, бажання берегти і захищати її. Метою виховання громадянина і патріота своєї країни, формування моральних цінностей. Створення в шкільному закладі предметно-розвиваючого середовища, що сприяє цьому вихованню.

Патріотичне виховання, виховання громадянина своєї країни – одне з важких, але пріоритетних завдань сучасної школи. Необхідно вже в початковій школі створювати умови для того, щоб учні росли ідейно зрілими, морально стійкими і духовно багатими людьми. Таким чином, патріотичного виховання молодших школярів полягає в тому, щоб повсякденним змістом кожної підростаючої людини стало наповнене благородством і повагою ставлення до України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Горак В. В. Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління в Україні : аналітичний огляд / В. В. Горак // Шкільна бібліотека плюс. – 2015. – № 13/14. – С. 20-26. – Библиогр. в конце ст.
2. Добровольська Л. Н., Чорновіл В. О. Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів: Навчально-методичний посібник. – Черкаси: Видавництво комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. – 140 с.
3. Макаренко А. С. Методика организации воспитательного процесса / Макаренко, А. С. // Воспитательная работа в школе. – 2008 . – № 5 . – С. 5-13.
4. Національно-патріотичне виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів в умовах модернізаційних суспільних змін : рекомендаційний бібліографічний список / упоряд. О. В. Углова ; ред. Л. І. Самчук // Шкільна бібліотека плюс. – 2015. – № 19/20. – С. 15-31.
5. Парфенова Т. С. Педагогические условия патриотического воспитания младших школьников // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2014. – Т. 20. – С. 2911–2915. – URL: <http://e-koncept.ru/2014/54846.htm>.